

ÅRSRAPPORT 2016

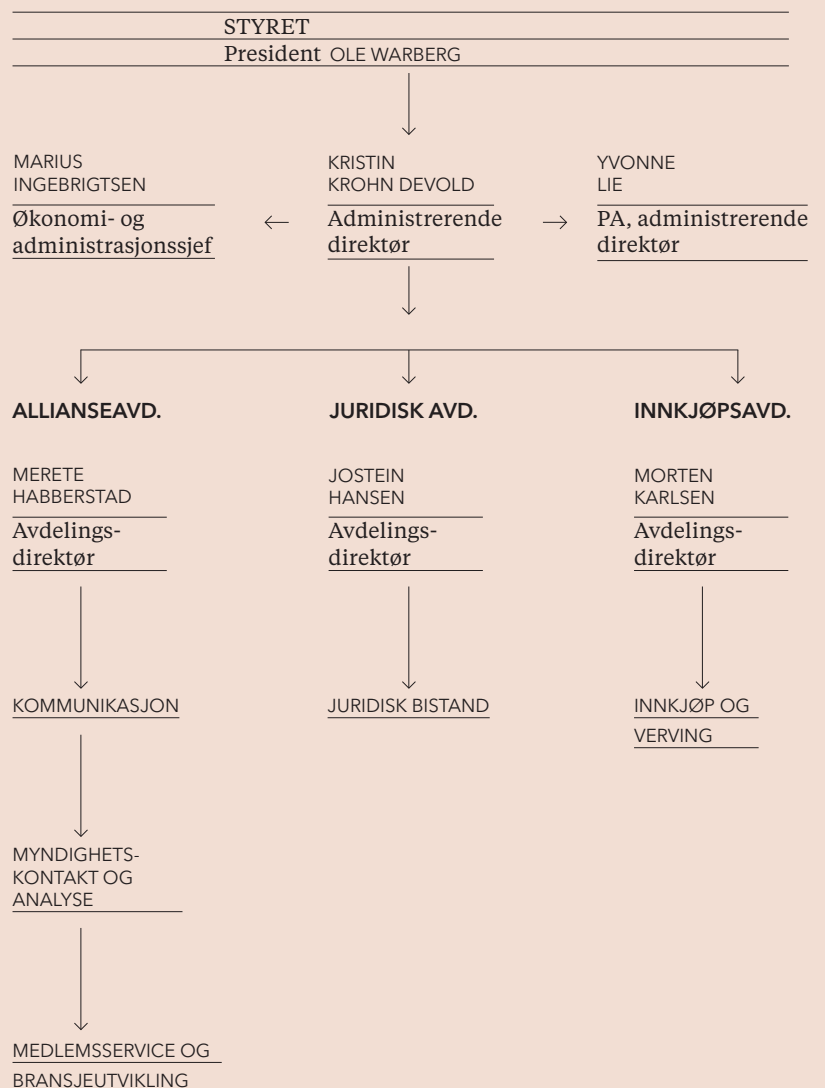

NHO Reiseliv – en del av et større fellesskap

NHO Reiseliv er den største arbeidsgiver- og næringsorganisasjonen for reiselivet i Norge, og er tilknyttet Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO). NHO er den største interesseorganisasjonen for bedrifter i Norge.

- NÆRINGSLIVETS HOVEDORGANISASJON**
NÆRINGSLIVETS HOVED-ORGANISASJON (NHO) ER DEN STØRSTE INTERESSE-ORGANISASJONEN FOR BEDRIFTER I NORGE
- 17 LANDSFORENINGER**
NHO REISELIV ER 1 AV 17 LANDSFORENINGER
- LOKAL EKSPERTISE**
NHO HAR 15 REGIONKONTORER
NHO REISELIV HAR 7 REGIONFORENINGER

NHO REISELIV

Mål og verdier

VÅRT HOVEDMÅL

NHO Reiseliv skal arbeide for å gi medlemmene arbeidsvilkår og utviklingsmuligheter som styrker reiselivsnæringen, slik at hvert enkelt medlem kan oppnå økt lønnsomhet og sunn vekstkraft for sin bedrift. NHO Reiseliv er reiselivseksperter som er talerør og toneangivende nærings- og arbeidsgiverorganisasjon for hele reiselivet i Norge.

VÅR POSISJON

Nærings- og arbeidsgiverorganisasjonen for hele reiselivet.

VÅRE VERDIER

Modig, samspillende, tilgjengelig og troverdig.

Årsrapporten 2016 er utarbeidet av kommunikasjonsenheten i NHO Reiseliv. Redaktører: Ida Bakken Tønder, Senior kommunikasjonsrådgiver, og Merete Habberstad, Kommunikasjonsdirektør. Design: Fete typer. Forsidefoto og foto denne side: Tommy Andresen. Utgitt mai 2017. Trykk: Fladeby AS. Opplag: 700. Rapporten er trykt på miljøvennlig papir.

Innhold

Organisasjonen

- 2 Organisasjonskart
- 3 Mål, posisjon og verdier
- 4 Leder
- 5 Presentasjon av digital årsrapport

Årsregnskap

- 6 Styrets beretning
- 14 Årsberetning og regnskap
- 28 Revisjonsberetning

ADMINISTRERENDE DIREKTØR
HAR ORDET

Administrerende direktør i
NHO Reiseliv, Kristin Krohn Devold.
Foto: Morten Brun

Fremtidsnæringen

2016 ble nok et rekordår for norsk reiseliv. For tredje året på rad fikk vi en rekordstor vekst i antall besøkende. Flere nordmenn velger å feriere i Norge, og veksten av utenlandske turister har vært betydelig. Ved utgangen av 2016 var reiselivsnæringen en av næringene i privat sektor med størst sysselsettingsvekst. Flere unge arbeidstakere har fått øynene opp for de karrieremulighetene som reiselivet byr på. Det blir også stadig større politisk bevissthet rundt reiselivsnæringen som en viktig sysselsetter og verdiskaper.

JOBBER FOR MER MAKT TIL BEDRIFTENE Norsk reiseliv har imidlertid noen utfordringer som det er viktig å ta tak i. En av disse er fremveksten av multinasjonale nettbaserte bookingselskaper, såkalte «online travel agencies» (OTA). Disse tar en stadig større del av reiselivskaka, vel å merke uten å bidra med sysselsetting eller skatteinntekter til Norge. Selskaper som Booking.com tar seg godt betalt for at hotellene skal kunne markedsføre seg på deres plattform. Med en provisjon på opp mot 30 prosent legger de beslag på en vesentlig del av verdiskapingen til norske overnattingsbedrifter.

Reiselivsnæringen i Europa jobber nå aktivt for å regulere og dempe makten til disse aktørene. Blant annet

Vi legger bak oss nok et rekordår for norsk reiseliv. Flere turister betyr flere arbeidsplasser. Reiseliv er i ferd med å bli en av de pilarene Norge kan lene seg på.

er det flere land som jobber for å bekjempe den såkalte «Rate Parity Clause»-praksisen, der bookingselskapene nekter hotellene å tilby en lavere pris direkte til kundene enn den prisen som er oppgitt på bookingselskapets side. NHO Reiseliv er tilknyttet en internasjonal arbeidsgruppe om OTA-er gjennom HOTREC, vår europeiske paraplyorganisasjon for hoteller, restauranter og kafeer. Det gir oss mulighet til å følge utviklingen og lovgivningen i Europa kontinuerlig.

MISTER SKATTEINNTEKTER En annen utfordring er de nye tjenestene i delingsøkonomien, som Airbnb. De siste årene har Airbnb vokst seg store internasjonalt, og tar en økende andel av overnattingsgjestene. Disse aktørene rapporterer hverken overnattingsstatistikk eller skattedata for utleierne til norske myndigheter. Det betyr at store inntektsstrømmer er utenfor offentlig kontroll, og at skatteinntekter forsvinner ut av landet. NHO har vært en sterk pådriver for å pålegge både statistikk- og skatterapportering for alle de nye plattformsselskapene. Flertallet i delingsøkonomiutvalget, der NHO har vært representert, har støttet forslaget.

ET MODERAT LØNNSOPPGJØR Lønnsnivået i reiselivet ligger fortsatt godt over lønnsnivået til våre skandinaviske konkurrenter. Det påvirker lønnsomhetsnivået i Norge. Over en av tre overnattingsbedrifter har røde tall. Det betyr at moderate lønnsoppgjør vil være spesielt viktig for vår personellintensive bransje i årene fremover.

NHO Reiseliv legger ned et stort arbeid i de årlige lønnsoppgjørene. Det skjer i tett samarbeid med tariffutvalget, som utelukkende består av medlemsbedrifter.

Våren 2016 var det streik i vel fire uker. Konflikten endte med et balansert resultat for reiselivsnæringens del. Lønnsveksten ble om lag som for næringslivet for øvrig. NHO Reiseliv aksepterte kravet om lokale forhandlinger mot at grupper med flere bedrifter kan forhandle samlet. I tillegg fikk NHO Reiseliv gjennomslag for å avvikle prosentlønsordningen.

EN VIKTIG SYSSELSETTER De siste årene har vi sett en økning i arbeidsledighet i Norge. Det er derfor viktigere enn noen gang å skape arbeidsplasser og forhindre at noen faller utenfor. Internasjonalt forventes reiselivet å vokse med 66 prosent frem til 2030. Det betyr at vi kan skape betydelige verdier og arbeidsplasser de neste årene. For å sikre fortsatt vekst i internasjonale turistankomster til Norge, er det nødvendig med en politikk som legger til rette for en stabil kronekurs. Det er også avgjørende at næringen ikke rammes av nye skatter og avgifter som fordyrer det norske reiselivsproduktet.

ET MODERNE, BÆREKRAFTIG REISEMÅL Norsk reiseliv har flere viktige komparative fortrinn. Vi har unik natur og et kulturliv med spennende festivaler og opplevelser. Næringen har kommet langt i digitaliseringsprosessen og mange bedrifter tilbyr moderne betalings- og bookingløsninger. Vi er et trygt land å reise til, og mange ser på Norge som et bærekraftig reisemål med ren og stille natur. Et moderne, digitalt og bærekraftig reiseliv er dermed lettere å realisere hos oss enn hos svært mange konkurrerende destinasjoner.

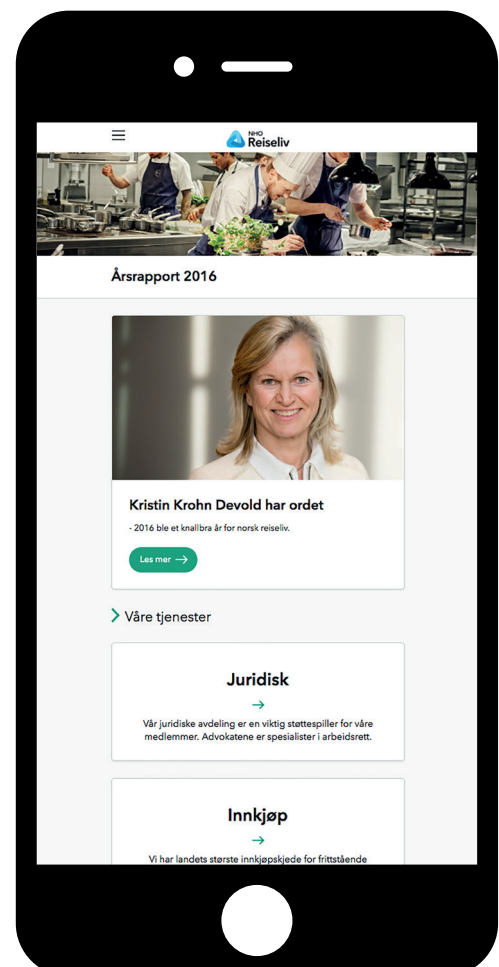
Våren 2017 lanserte regjeringen den første stortingsmeldingen om reiseliv på 17 år. Å få en egen reiselivsmelding har vært viktig for NHO Reiseliv. Med denne meldingen kan et samlet storting behandle og stimulere fremtiden til norsk reiseliv.

Vi må ha gode rammebetingelser for å skape flere arbeidsplasser, økt verdiskaping og lønnsomhet i årene som kommer.

Digital årsrapport

I år har vi laget en digital årsrapport tilrettelagt for mobil og nettbrett. Her kan du lese om NHO Reiselivs arbeid i 2016, og om viktige fakta og trender i norsk reiseliv.

Sjekk ut vår digitale årsrapport her:
nhoreiseliv.no/arsrapport16

STYRET 2016

Torild Langklopp

Varamedlem siden 2016. Torild er gründer og daglig leder i Stokkøya Sjøesenter og Strandbaren på Trøndelagskysten. Hun har flere styreverv innen reiselivet og har bl.a. vært styremedlem i Innovasjon Norge Sør Trøndelag.

Sølvi Øqsnes

Styremedlem siden 2011. Sølvi er innehaver av Bredablikk Gjestehus. Hun har nær 15 års praksis som servitør, barkeeper, kurs og konferansesjef i Rica. Hun har hatt flere styreverv innenfor reiselivet.

André Schreiner

Styremedlem siden 2006. Før det var han varamedlem i to år. Schreiner er adm. dir. for Clarion Hotel Royal Christiania. Har tidligere jobbet som driftsdirektør i Quality Hotel og Quality Resort.

Kristin Krohn Devold

Adm. dir. i NHO Reiseliv siden 2013. Har 12 års erfaring fra Stortinget, i tillegg til fire år som forsvarsminister. Hun var generalsekretær i Den Norske Turistforening i åtte år.

Ole Warberg

President i NHO Reiseliv siden 2012. Han har i 18 år vært reiselivsdirektør i Bergen og leder for Bergen Reiselivslag. Han innehar en rekke styreverv innenfor reiselivet.

Gjøran Sæther

Varamedlem siden 2015. Gjøran er adm. dir. i Fursetgruppen. Han har tidligere jobbet i forskjellige direktørstillinger i Thon Hotels.

Marit Lien

Styremedlem siden 2013. Marit er adm. dir. i Per Gynt AS, hvor hun startet i 2011. Tidligere har hun jobbet som merkevarerjef i Lillehammer Turist og salgssjef i Teller AS.

Sølvi Ness

Styremedlem siden 2013. Kom første gang inn i styret i 2004. Ness er driftsdirektør i Select Service Partner i Norge. Hun var driftsdirektør i flere regioner før hun ble driftsdirektør for hele Norge.

Håvard Solum

Styremedlem siden 2015. Håvard er hotell-direktør ved Scandic Kristiansand Bystranda. Han har jobbet i Scandic-systemet siden 2003. Håvard sitter også i styret i NHO Agder.

Morten Thorvaldsen

Visepresident siden 2009. Thorvaldsen er adm. dir. i Thon Hotels AS. Han var med på å starte Rainbow Hotels (i dag Thon Hotels), og har jobbet for Thon Hotels i snart 30 år. (Ikke tilstede da bildet ble tatt)

Styrets beretning 2016

NHO Reiseliv er den største arbeidsgiver- og næringsorganisasjonen for reiselivet i Norge og er tilknyttet Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO). NHO er den største interesseorganisasjonen for bedrifter i Norge.

NHO Reiselivs adresse er Næringslivets Hus, Middelthuns gate 27 på Majorstuen i Oslo og holder til i samme bygg som de fleste landsforeningene i NHO-fellesskapet. NHO Reiseliv arbeider målrettet for å fremme reiselivets interesser overfor det politiske miljø, både lokalt og sentralt. NHO Reiseliv jobber med kommunikasjon som et virkemiddel for å sette reiselivets saker på dagsordenen i media. Innkjøpskjeden fremforhandler best mulige rammebetingelser på en rekke varer og tjenester. NHO Reiselivs juridiske avdeling består av advokater som har særlig kunnskap og erfaring i arbeidsrett. Sammen med NHO sentralt er juristene engasjert i enten forbundsvise eller sentrale tarifforhandlinger hvert år. Videre har NHO Reiseliv en egen seksjon for medlemservice og bransjeutvikling.

NHO Reiseliv hadde pr 31.12.2016 2879 medlemsbedrifter innenfor ulike bransjer knyttet til reiselivet i Norge. For 2015 var antallet medlemsbedrifter 2733. Hovedvekten av medlemmer er i bransjene overnatting, servering, opplevelse og destinasjon. De siste kjente tall (2016) viser at til sammen 33199 årsverk er knyttet til medlemsbedriftene, og disse omsetter for ca. 42,6 milliarder kroner i året. Et flertall av medlemsbedriftene er mindre og mellomstore, opptil 12 årsverk, men også store konserner er blant medlemmene.

NHO Reiseliv er medlem i Nordisk Besøksnæring, den europeiske hotell- og restaurantorganisasjonen HOTREC, Nordisk Campingråd, den europeiske

campingorganisasjonen EFCO & HPA og Forum for Reiseliv.

STYRETS ARBEID I 2016 Styret har hatt seks ordinære møter i 2016. Styret består av syv styremedlemmer og to varamedlemmer. I møtene deltar både styre- og varamedlemmer.

STRATEGI 2015-2018 NHO Reiseliv utarbeider ny strategi hvert fjerde år. Strategien bygger på NHO-fellesskapets felles visjon og verdier og danner grunnlaget for NHO Reiselivs og regionapparatets handlingsplaner for 2016 og etterfølgende år. Organisasjonens nåværende strategiplan ble iverksatt i 2015 og strekker seg frem til utløpet av 2018. Ved utgangen av 2016 er vi halvveis i strategiperioden. Administrasjonen og styret i NHO Reiseliv har fått til mye disse to årene, og noen av resultatene av dette arbeidet presenteres under.

DIGITAL UTVIKLING Et av hovedmålene til NHO Reiseliv er å ha flest tilfredse medlemmer. For å oppnå dette må vi ha tettere kontakt med våre medlemsbedrifter. Et viktig virkemiddel er å kunne tilby hjelpemidler og tjenester som letter kommunikasjonen mellom oss. NHO Reiseliv satser derfor sterkt på å utvikle digitale løsninger som skaper fornøyde og lojale medlemmer.

I mars 2016 lanserte NHO Reiseliv nye nettsider som et ledd i utviklingen av digitale tjenester. De nye nettsidene gjør nyttig informasjon og brukervennlige

verktøy tilgjengelige for medlemmene. Høsten 2016 lanserte NHO-fellesskapet Arbinn.no, en fullverdig digital tjeneste hvor medlemmer lettere kan administrere medlemskapet sitt. Nye tjenester omfatter blant annet digital håndbok, risikostyringsverktøy og en chat-funksjon for raskere svar på spørsmål.

REGIONAPPARATET - IMPLEMENTERING AV VALGTE SCENARIO Styret gjennomførte i 2015 og 2016 en prosess som resulterte i at det på landsmøtet 2016 ble lagt frem en utredning med ulike scenarier for hvordan NHO Reiseliv kan ivareta sitt regionale arbeid. Sentralt i utredningen var vurderingen av regionapparatets rolle, oppgaver, ulike muligheter for fremtidig organisering av NHO Reiselivs egne regionforeninger og tilknytningen mellom dem og NHOs regionapparat.

Styret fremmet for landsmøtet forslag om å vedta scenario B: «Dagens modell, tettere integrert i regionskontorene. NHO Reiseliv jobber gjennom NHO for å fremme reiselivet i hele landet og for å få maksimalt ut av NHOs 15 regionskontor. I tillegg skal NHO Reiseliv ha et eget apparat for reiseliv som består av syv regionstyrer med egen sekretærstøtte. Sekretærstøtten kjøpes fra NHO sentralt, som igjen inngår avtale med de relevante NHO regionkontorer. Det enkelte regionstyre vil hvert år motta aktivitetsmidler fra NHO Reiseliv, som skal dekke prioriterte aktiviteter i de ulike regionene i regi av regionstyrene. Dette er en videreføring

og videreutvikling av dagens modell og kostnadsnivå.» Landsmøtet sluttet seg til styrets anbefaling. I etterkant av landsmøtet ble det utformet en implementeringsplan ut i fra utredningens suksesskriterier.

TARIFFOPPGJØRET 2016

Tariffoppgjøret 2016 var et forbundsvist hovedoppgjør som ble gjennomført med langvarig streik (fire uker) før partene kom til enighet. Fellesforbundets hovedkrav var retten til lokale forhandlinger. NHO Reiseliv ga lokal forhandlingsrett, men fikk gjennomslag for kjedevise forhandlinger. Det vil si at kjedene og eiere av mer enn én bedrift kan forhandle samlet. Fellesforbundet krevde også en dobling av kronetillegget. NHO Reiseliv kunne ikke akseptere kravet, som var det dobbelte av hva partene i frontfaget ble enige om (2,4 prosent årslønnsvekst).

NHO Reiseliv er godt fornøyd med at krone- og helgetillegget ble vesentlig lavere enn Fellesforbundets opprinnelige krav. Vi forventer tilnærmet lik årslønnsvekst som for frontfagene for øvrig (cirka 2,4 prosent). NHO Reiseliv er også tilfreds med at prosentlønnen for servitører ble avvirket. Ordningen har vært for dyr for enkelte av NHO Reiselivs medlemmer.

Det var et vanskelig og krevende oppgjør. Av erfaring må våre medlemmer være forberedt på streik omtrent hvert femte til tiende år, som gjerne kan vare fire til seks uker. Når kravene fra de

fagorganiserte kommer, er det viktig at NHO Reiseliv har evne til å stå imot. Mange reiselivsbedrifter har presset lønnsomhet, og kostbare lønnsoppgjør vil føre til at flere bedrifter må legge ned. I etterkant av en konflikt vil de berørte medlemsbedriftene få kompensasjon fra konfliktfondet for en god del av sine tap. Per Fjellheim, leder av tariffutvalget gjennom mange år, takket for seg i 2016. NHO Reiseliv takker ham og tariffutvalget for deres engasjement og innsats.

NÆRINGSPOLITISK ARBEID

NHO Reiseliv har i 2016 avgitt en rekke høringssvar og politiske innspill til ulike departementer. Nytt i 2016 er at alle de politiske sakene NHO Reiseliv arbeider med, ligger lett tilgjengelig på våre nye nettsider under «Vi mener». Stort og smått av næringspolitiske saker, som er viktig for NHO Reiselivs medlemmer, er samlet i en næringspolitisk plattform. Noen sentrale saker for 2016 gjennomgås nedenfor:

Stortingsmeldingen om reiseliv

I juni 2015 ga NHO Reiseliv innspill til en egen stortingsmelding om reiseliv til Nærings- og fiskeridepartementet. Det er varslet at meldingen skal komme tidlig i 2017. Våre innspill er fortsatt gjeldende. NHO Reiselivs innspill er delt opp i syv punkter:

1. Digitalisering av det offentlige
2. Et virkemiddelapparat tilpasset tjenestesektoren
3. En effektiv markedsføringsordning
4. En endret tilsynskultur
5. Ingen nye skatter

6. Fleksibel arbeidstid
7. Effektiv samferdsel og kommunikasjon

Delingsøkonomi

Delingstjenester som Airbnb og Uber fikk mye oppmerksomhet i mediene i 2016. Myndighetene må påse at de nye aktørene blir fulgt opp av lovverket og skattemyndighetene, slik at det ikke blir konkurransevridning mellom nye og eksisterende aktører. Det er også viktig at spillereglene, slik som skatt og statistikk-innrapportering, blir like for alle aktører. Regjeringen besluttet i 2016 å nedsette et delingsøkonomiutvalg, med leveringsfrist februar 2017. En representant fra NHO-landsforeningen Abelia sitter i utvalget, og i NHOs referansegruppe sitter Kristin Krohn Devold, administrerende direktør i NHO Reiseliv. NHO Reiseliv har vært aktiv i debatten og kommet med innspill. Det er både fordeler og ulemper med delingsøkonomien. NHO Reiseliv ønsker å være en drivende aktør i delingsøkonomien og den teknologiske utviklingen, men det er en viktig forutsetning at alle delingsaktører blir møtt med rettfærdige rammebetingelser.

Flypassasjeravgiften

I budsjettavtalen mellom Høyre, FrP, KrF og Venstre om statsbudsjettet for 2016, ble det bestemt å innføre avgift på flyreiser, kalt flypassasjeravgiften. Denne ble innført 1. juni 2016. NHO Reiseliv gikk imot denne avgiften og ga høringssvar til grønn skattekomisjon om konsekvensene for reiselivsnæringen. Vi mener at flypassasjeravgiften bidrar

STYRETS BERETNING

til å fordyre reiselivsproduktet, som igjen kan føre til nedgang i tilstrømmingen av turister til Norge. Fokuset burde heller være å stimulere overgangen til moderne fly med lavere utslipp enn å begrense flytrafikken. I skatteforliket for 2017, fremforhandlet på Stortinget i desember 2016, ble det opprettet et CO2-fond for transportsektoren, slik NHO hadde bedt om. Fondet kan brukes til å stimulere til transportløsninger som gir redusert CO2-utslipp. NHO Reiseliv vil jobbe videre med å få politikerne til å forstå konsekvensene av særnorske avgifter som ikke står i sammenheng med europeiske forhold.

Filmsentiv

1. januar 2016 ble det opprettet en filmsentivordning i Norge. Det var en viktig seier for NHO Reiseliv, som har vært en sterk pådriver for å få på plass en slik ordning. I statsbudsjettet for 2016 ble det bevilget 45 millioner kroner. Det var mange søknader, men det meste av potten gikk til én film, Jo Nesbøs «Snømannen». I statsbudsjettet for 2017 økes potten til 56 millioner. Det er positivt, men NHO Reiseliv mener imidlertid potten må økes ytterligere og at ordningen må gjøres mer forutsigbar for filmindustrien enn det den er i dag. Det innebærer at det må være mulig å søke om støtte fortløpende, og at gode prosjekter faktisk får støtte. Det må være rom for at potten kan økes hvis tilgangen på søknader er stor.

Risikobaserte tilsyn

NHO Reiseliv mener tilsynene må overholde plikten til å veilede bedriftene til å følge regelverket på best mulig måte. Samtidig må tilsynene være risikobaserte. Det betyr at tilsynsmyndighetene bør prioritere å kontrollere de som systematisk bryter loven og bruke mindre tid på de bedriftene som viser god etterlevelse

av regelverket. Det er de systematiske regelbryterne som må tas hvis vi skal klare å bekjempe arbeidslivskriminalitet. Dette har vært en prioritert sak for NHO Reiseliv i 2016, og vi har sammen med hele NHO-fellesskapet jobbet med dette. Det er derfor svært positivt å lese Arbeidstilsynets nye strategi for 2017–2019, som varsler en hardere kamp mot kriminelle i arbeidslivet. Rundt halvparten av tilsynets ressurser skal brukes på å bekjempe arbeidskriminalitet de neste tre årene. Det betyr at de vil prioritere risikobaserte tilsyn i mye større grad enn før. Samtidig vil tilsynet «frede» bedrifter hvor det ikke er funnet noen kritikkverdige forhold en viss periode. I 2017 vil vi jobbe videre med at dette etterleveres i praksis og at det er en tilnærming som også andre tilsyn må benytte seg av.

ARBEIDSMILJØ OG PERSONALE

Styret anser arbeidsmiljøet som godt, og foreningen har i 2016 gjennomført en omstilling innenfor områdene HMS og Kompetanse, med reduksjon av to årsverk. Det har ikke vært arbeidsrelaterte skader eller ulykker i løpet av regnskapsåret. NHO Reiseliv er IA-bedrift, og samlet sykefravær i 2016 var 2,4 %, mot 1,1 % i 2015. Økningen skyldes ett langtidsfravær. Det ble registrert 21 dager korttidsfravær i 2016, mot 16 dager i 2015. Gjennomsnittlig sykefravær siste fem år er 2,59 %.

NHO Reiseliv er ikke tilknyttet en bedriftshelsetjeneste, men dekker utgiftene til en årlig legeundersøkelse for de ansatte.

NHO Reiseliv har en vedtatt seniorpolitikk for ansatte over 62 år. Ingen ansatte benyttet seg av denne i 2016. Styret ser imidlertid ordningen og tilbudet som positivt for den ansatte, så vel som for organisasjonen.

LIKESTILLING NHO Reiseliv praktiserer likestilling mellom kvinner og menn. Per 31.12.2016 er det ansatt 59 % kvinner og 41 % menn i administrasjonen. Det er en jevn fordeling av kvinner og menn i ledende stillinger.

I styret er det 43 % kvinner og 57 % menn. Inkludert varamedlemmene er fordelingen 44 % kvinner mot 56 % menn.

MILJØRAPPORTERING Ut fra vår vurdering forurenses ikke organisasjonen det ytre miljø. NHO Reiseliv har gjennom Innkjøpskjeden en pådriverrolle for å bidra til en mer bærekraftig reiselivsnæring. Et eget initiert program gjennomgår hvordan Innkjøpskjedens leverandører til overnattings- og serveringsbedriftene ivaretar etiske, miljømessige og moralsk forsvarlige prinsipper i sin drift og produksjon. I 2016 er det utviklet digitale arbeidsverktøy som kan bistå leverandørene til å gjennomføre kontroll av sine underleverandører. NHO Reiseliv er deleier i Matvett AS, der matbransjen står samlet for å redusere matsvinnet i Norge med 30% innen 2025.

REGNSKAP OG ØKONOMI I henhold til regnskapsloven § 3–3 bekrefter styret at grunnlaget for fortsatt drift er til stede. Årsregnskapet er avlagt under forutsetning om fortsatt drift. Til grunn for antagelsen ligger resultatprognoser for 2017 og de langsiktige prognoser for årene fremover. Foreningen er i en sunn økonomisk og finansiell stilling.

Regnskapet for NHO Reiseliv presenteres sammen med regnskapet for Servicekontoret, Opplysnings- og Utviklingsfondet, Konfliktfondet og regionforeningene. Regnskapene for disse enhetene føres separat, og midlene er satt

inn på egne bankkonti, men er i henhold til vedtektene en del av NHO Reiseliv.

Fra regnskapsåret 2016 oppfyller ikke lenger NHO Reiseliv kravene til små foretak og rapporterer følgelig etter kravene til øvrige foretak. Dette medfører konsolideringsplikt for datterselskaper, og NHO Reiseliv avlegger derfor et konsernregnskap i 2016. NHO Reiseliv region Nord-Norge eier datterselskapet Reiseliv i Nord AS. Det er dette datterselskapet som utgjør forskjellen på NHO Reiseliv og NHO Reiseliv Konsern.

NHO Reiseliv er skattepliktig for den delen som gjelder NHO Reiseliv Servicekontor.

NHO REISELIV KONSERN Regnskapet viser et underskudd på TNOK 36.812. Dette skyldes Konfliktfondets utbetaling til medlemmer som ble rammet av arbeidskonflikten i 2016. Dette er redegjort for nedenfor under Konfliktfondet samt i note til regnskapet. Samlede driftsinntekter i konsernet utgjorde TNOK 83.663, driftskostnader TNOK 122.681 og resultat av finansposter TNOK 2.696. Årets skattekostnad var TNOK 490. Kontingentinntekter har økt med TNOK 1.603 (5,4%) fra 2015.

Avdeling NHO Reiseliv

Regnskapet viser et underskudd på TNOK 178. Samlede driftsinntekter utgjorde TNOK 11.473, driftskostnader TNOK 12.549 og resultat av finansposter TNOK 898. Kontingentinntekter har økt med TNOK 561 (5,4%) fra 2015.

Avdeling NHO Reiseliv Servicekontor

Regnskapet viser et overskudd på TNOK 1.258. Samlede driftsinntekter utgjorde TNOK 68.542, driftskostnader TNOK 67.385 og resultat av finansposter TNOK

545. Årets skattekostnad var TNOK 445. Kontingentinntekter har økt med TNOK 1.042 (5,4%) fra 2015. Regnskapet er presentert i egen note.

Innkjøpskjeden

NHO Reiseliv Innkjøpskjeden er et uavhengig interessefellesskap med formål å fremforhandle konkurransedyktige innkjøpsbetingelser på varer og tjenester. På vegne av medlemmene mottar Innkjøpskjeden bonus fra alle grossister og leverandører som i hovedsak tilbakebetales til medlemmene en gang per år. Noe av disse inntektene benyttes til å drifte innkjøpsavdelingen for verving og medlemskontakt som for tiden har 16 ansatte samt til vedlikehold og forbedring av avtalene. Styret har godkjent en plan for videre strategi, som innebærer økende antall medlemmer og økt omsetningsvekst.

Ved årets slutt var det 2485 medlemmer av Innkjøpskjeden, inklusive medlemmer fra andre NHO-organisasjoner. Totalt er 1783 medlemmer i NHO Reiseliv også medlemmer i Innkjøpskjeden.

NHO REISELIVS OPPLYSNINGS- OG UTVIKLINGSFOND

Regnskapet viser et overskudd på TNOK 1.351 og er vist i egen note. Samlede overføringer fra NHO utgjorde TNOK 3.414, andre inntekter TNOK 5. Drifts- og aktivitetskostnader TNOK 2.093 og renteinntekter TNOK 26. Tilsvarende resultat i fjor var TNOK 1.303, og endringen skyldes i det alt vesentligste lavere overføringer på TNOK 347 og lavere aktiviteter på TNOK 395.

NHO REISELIVS KONFLIKTFOND

Regnskapet for fondets 14. driftsår viser et underskudd på TNOK 39.318 og er vist i egen note. Tilsvarende resultat i fjor var

et overskudd på TNOK 832. Nedgangen skyldes at det er foretatt utbetalinger til medlemsbedrifter som var rammet av arbeidskonflikten i 2016. Medlemsbedrifter som var bundet av tariffavtale har fått utbetalt TNOK 40.495. Det er ikke innkrevet premie til fondet i 2016, men avkastning på investerte midler er ført som finansinntekt. Styret i NHO Reiseliv har besluttet at Konfliktfondet skal bygges opp til TNOK 30.000, i tråd med NHO Reiselivs vedtekter, i perioden 2017–2022. Dette utgjør 0,3 promille av siste års lønnsutbetalinger for våre medlemmer.

NHO REISELIVS REGIONFORENINGER

Regnskapene for regionforeningene er underlagt hver regionforenings styre. Både regnskapsførsel og revisjon har blitt sentralisert i 2016, og bokføringen forestås nå av NHO Servicepartner. Regionforeningene revideres nå av samme revisor som NHO Reiseliv. Regnskapenes hovedtall vises i egen note. For nærmere opplysninger kan det tas kontakt med regionforeningene direkte. Det fremkommer av regionforeningens navn hvor regionforeningen har sitt geografiske virke.

Samlet viser regnskapene for regionforeningene et overskudd på TNOK 14. Samlede inntekter utgjorde TNOK 1.858, driftskostnader TNOK 1.856 og resultat av finansposter TNOK 12. Inntektene til regionforeningene består i hovedsak av overføringer fra NHO Reiseliv, til dekning av de årlige kostnadene.

FINANSFORVALTNING OG LIKVIDITET

NHO Reiselivs styre har besluttet å investere noe av overskuddslikviditet i NHOs Landsforeningsfond, som er underlagt de årlige finansplaner og retningslinjer som NHOs styre fastsetter. Samlet gevinst for

STYRETS BERETNING

investeringene i NHOs Landsforeningsfond i 2016 ble TNOK 1.920, hvorav TNOK 780 er bokført i NHO Reiseliv og TNOK 1.140 er bokført i NHO Reiselivs Konfliktfond. Verdien av investeringene pr 31.12.2016 er MNOK 17.406, mot 42.722 i fjor. Endringen skyldes realiserte fondsandeler i NHO Reiselivs Konfliktfond for å dekke utbetalinger til medlemsbedrifter rammet av streik i 2016.

Finansinntekter fra midler som opprinnelig stammer fra tidligere overskudd fra driften (NHO Reiseliv og NHO Reiseliv Servicekontor), benyttes til spesifikke prosjekter og andre kostnader til medlemmenes beste, etter styrets beslutning. Dette gjelder så vel renter fra bankinnskudd og overskudd fra investeringer.

Kontantstrømmen fra operasjonelle aktiviteter viser TNOK -55.687, sammenlignet med et resultat før skatt på TNOK -36.322. Endringen skyldes hovedsakelig redusert gjeld knyttet til utbetaling av leverandørbonus.

Likviditetsbeholdningen pr 31.12.2016 er TNOK 130.162, en reduksjon på TNOK 56.105 gjennom året, hvorav TNOK 1.691 skyldes konsolideringseffekter.

Av sum eiendeler TNOK 242.935 er TNOK 232.282 omløpsmidler. Egenkapitalen utgjør TNOK 40.822 og gjeld TNOK 202.113, som i hovedsak gjelder kortsiktig gjeld til medlemmenes opptjente bonus i innkjøpsordningen. Egenkapitalandelen er 16,8 %, samt at foreningens omløpsmidler er likvide og vesentlig større enn kortsiktig

gjeld. Styret anser NHO Reiselivs finansielle stilling som god.

Samlet resultat for 2016 utgjør TNOK -36.812, mot fjorårets resultat på TNOK 4.614. Endringen er beskrevet under.

NHO REISELIV - RESULTATUTVIKLING
NHO Reiselivs årsresultat er betydelig endret fra 2015 til 2016. Dette skyldes NHO Reiselivs Konfliktfond sin utbetaling til medlemsbedrifter rammet av vårens arbeidskonflikt. Inn- og utbetalinger knyttet til konfliktfondet, resultatføres løpende. For de øvrige enhetene i NHO Reiseliv, styres aktivitetene mot et resultat som over tid balanserer rundt null.

NHO REISELIV – ÅRSRESULTAT OG DISPONERING

Styret foreslår følgende disponering av årets resultat:

Overført til egenkapital NHO Reiseliv Konfliktfondet	TNOK	-39.318
Overført til egenkapital NHO Reiseliv	TNOK	- 178
Overført til egenkapital NHO Reiseliv Servicekontor	TNOK	1.258
Overført til egenkapital NHO Reiseliv Opp/Ut-fond	TNOK	1.351
Overført til egenkapital NHO Reiseliv Reg. foreninger	TNOK	14
	TNOK	<u>2.446</u>
		<u>2.446</u>
Sum disponert i NHO Reiseliv	TNOK	-36.872
Overført til egenkapital Reiseliv i Nord AS	TNOK	60
Totalt disponert NHO Reiseliv Konsern	TNOK	<u>-36.812</u>

FRAMTIDSUTSIKTER Resultatet for NHO Reiseliv er særlig påvirket av kontingentutviklingen og utviklingen i finansmarkedene. Styret forventer at vår mulighet til videre medlemsrekruttering i en krevende tid er tilstede også i årene fremover. NHO

Reiseliv er en kompetanseorganisasjon som kan gi viktige bidrag til økt medlems-service i tiden som kommer. Styret antar at også 2017 vil by på utfordringer økonomisk for medlemsbedriftene, og derigjennom også for NHO Reiseliv.

NHO Reiseliv har ambisjoner om økt innflytelse og vekst i antall medlemmer, i henhold til den vedtatte strategien for 2015–2018.

Oslo, 31. desember 2016
15. mars 2017

Styret for NHO Reiseliv

Ole Warberg
president

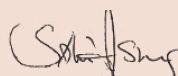
Morten Thorvaldsen
visepresident

André Schreiner
styremedlem

Marit Lien
styremedlem

Sølvi Øgnes
styremedlem

Sølvi Ness
styremedlem

Håvard Solum
styremedlem

Kristin Krohn Devold
adm. direktør

Resultatregnskap 01.01.–31.12.

Beløp i hele 1 000 kr

	NHO REISELIV KONSERN		NHO REISELIV		
	Note	2016	2015	2016	2015
DRIFTSINNTEKTER					
Medlemskontingent og serviceavgift	1	31 520	29 917	31 520	29 917
Innkjøpsavtaler	2	30 674	29 836	30 674	29 836
Driftsinntekt camping		6 366	5 628	6 366	5 628
Annen driftsinntekt	3	11 509	6 078	4 136	6 078
Tilskudd NHOs Opplysnings- og Utviklingsfond	16	3 414	3 762	3 414	3 762
Inntekt Regionforeningene	17	180	456	180	456
SUM DRIFTSINNTEKTER		83 663	75 678	76 291	75 678
DRIFTSKOSTNADER					
Personalkostnader	4,5	42 448	39 575	39 365	39 575
ADMINISTRASJONSKOSTNADER					
Avskrivning	6	479	189	479	189
Husleie og drift lokaler		2 898	2 734	2 898	2 734
Anskaffelser, rep og vedlikehold		2 867	3 661	2 867	3 661
Honorar og kjøp av tjenester	11	13 185	12 242	13 185	12 242
Møte- og reisekostnader, generalf. og utvalg		9 628	9 010	9 628	9 010
Informasjon, marked og representasjon		1 832	964	1 832	964
Annen driftskostnad		6 953	2 138	2 770	2 138
Annen driftskostnad Konfliktfondet	15	40 535	0	40 535	0
Annen driftskostnad Regionforeningene	17	1 856	1 985	1 856	1 985
SUM ADMINISTRASJONSKOSTNADER		80 233	32 924	76 050	32 924
Sum driftskostnader		122 681	72 499	115 415	72 499
Driftsresultat		-39 018	3 178	-39 125	3 178
FINANSINNTEKTER OG FINANSKOSTNADER					
Finansinntekter	14	2 723	2 536	2 721	2 536
Finanskostnader		27	14	22	14
NETTO FINANSPOSTER		2 696	2 522	2 699	2 522
Resultat før skatt		-36 322	5 700	-36 426	5 700
Skattekostnad	9	490	1 085	446	1 085
RESULTAT ETTER SKATT		-36 812	4 615	-36 872	4 615

Balanse pr. 31.12.

Beløp i hele 1 000 kr

	NHO REISELIV KONSERN		NHO REISELIV		
	Note	2016	2015	2016	2015
EIENDELER					
ANLEGGSMIDLER					
Utsatt skattefordel	9	70	0	70	0
Sum immaterielle eiendeler		70	0	70	0
<i>Varige driftsmidler</i>					
Immatriell eiendel		811	700	811	700
Transportmidler		764	973	764	973
Inventar, IKT-utstyr, kontormaskiner		0	3	0	3
Sum varige driftsmidler	6	1 575	1 676	1 575	1 676
<i>Finansielle anleggsmidler</i>					
Investeringer i aksjer og andeler	13	1 234	1 378	1 354	1 378
Pensjonsmidler	5	7 776	5 205	7 776	5 205
Sum finansielle anleggsmidler		9 010	6 583	9 130	6 583
Sum anleggsmidler		10 655	8 259	10 775	8 259
OMLØPSMIDLER					
<i>Fordringer</i>					
Kundefordringer	1	6 067	4 746	5 499	4 746
Andre fordringer	7	78 647	68 479	78 192	68 479
Sum fordringer		84 714	73 225	83 691	73 225
<i>Investeringer</i>					
Andre markedsbaserte finansielle instrumenter	14	17 406	42 722	17 406	42 722
Sum investeringer		17 406	42 722	17 406	42 722
Bankinnskudd og kontanter	10	130 162	186 267	128 471	186 267
Sum omløpsmidler		232 282	302 214	229 568	302 214
SUM EIENDELER		242 934	310 473	240 343	310 473

Balanse pr. 31.12.

Beløp i hele 1 000 kr

	Note	NHO REISELIV KONSERN		NHO REISELIV	
		2016	2015	2016	2015
EGENKAPITAL OG GJELD					
EGENKAPITAL					
<i>Opptjent egenkapital</i>					
Annen egenkapital		77 633	76 489	76 489	76 489
Årets resultat		-36 812		-36 872	
Sum opptjent egenkapital		40 822	76 489	39 617	76 489
Sum egenkapital	12	40 822	76 489	39 617	76 489
GJELD					
<i>Avsetning for forpliktelser</i>					
Pensjonsforpliktelser	5	0	3 587	0	3 587
Utsatt skatt	9	0	1 113	0	1 113
Sum avsetning for forpliktelser		0	4 700	0	4 700
<i>Kortsiktig gjeld</i>					
Leverandørgjeld		5 699	9 161	5 564	9 161
Betalbar skatt	9	1 687	1 302	1 643	1 302
Skattetrekk og andre trekk		1 432	1 552	1 432	1 552
Skyldig offentlige avgifter		9 269	6 297	8 885	6 297
Avsatt til utbetaling leverandørbonus	2	127 298	138 690	127 298	138 690
Annen kortsiktig gjeld	8	56 730	72 282	55 902	72 282
Sum kortsiktig gjeld		202 113	229 284	200 724	229 284
Sum gjeld		202 113	233 984	200 724	233 984
SUM EGENKAPITAL OG GJELD		242 934	310 473	240 343	310 473

Oslo, 31. desember 2016
15. mars 2017

Styret for NHO Reiseliv

Ole Warberg
presidentMorten Thorvaldsen
visepresidentAndré Schreiner
styremedlemMarit Lien
styremedlemSølvi Øgsnes
styremedlemHåvard Solum
styremedlemSølvi Ness
styremedlemKristin Krohn Devold
adm. direktør

Kontantstrømanalyse pr. 31.12.

Beløp i hele 1 000 kr

	2016	2015
KONTANTSTRØMMER FRA OPERASJONELLE AKTIVITETER		
Resultat før skatt	-36 322	5 700
Betalte skatter	-9	-18
Ordinære avskrivninger	479	189
Tap/gevinst ved salg av anleggsmidler	-	-151
Forskjell mellom kostnadsført pensjon og inn-/utbetalinger	-6 289	-666
Endring kortsiktige plasseringer	25 457	-899
Endring i kundefordringer	-1 404	-3 285
Endring i andre kortsiktige fordringer	-10 128	-57 222
Endring i leverandørgjeld	-3 462	2 330
Endring i annen kortsiktig gjeld	-26 861	78 524
Endring offentlig gjeld	2 852	804
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	-55 687	25 306
KONTANTSTRØMMER FRA INVESTERINGSAKTIVITETER		
Investering i varige driftsmidler	-381	-1 393
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-381	-1 393
KONTANTSTRØMMER FRA FINANSIERINGSAKTIVITETER		
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	-	-10
Endring i lån/ansatte/investeringsaktiviteter	-37	
Netto endring av likvider gjennom året	-56 105	23 903
Likviditetsbeholdning 01.01.	186 267	162 364
Likviditetsbeholdning 31.12.	130 162	186 267
Netto endring av likvider gjennom året	-56 105	23 903

Noter til regnskapet 2016

FORTSATT DRIFT Årsregnskapet er avlagt under forutsetning av at fortsatt drift er tilstede. Styret bekrefter dette.

REGNSKAPSPRINSIPPER Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapslovens bestemmelser og god regnskapskikk.

Ifølge vedtektene er følgende enheter er del av NHO Reiseliv:

* NHO Reiselivs Opplysnings- og Utviklingsfond

* NHO Reiselivs Konfliktfond

* NHO Reiselivs Regionforeninger

NHO Reiseliv Servicekontoret er en del av den juridiske enheten NHO Reiseliv.

I 2016 ble NHO Reiseliv og NHO Reiseliv Servicekontor organisert under ett organisasjonsnummer.

ELIMINERING/KONSOLIDERING Konsernregnskapet omfatter morselskapet NHO Reiseliv og datterselskapet Reiseliv i Nord AS. Alle transaksjoner og mellomværende mellom konsernenhetene er eliminert i konsernregnskapet.

KONSERNMELLOMVÆRENDE Reiseliv i Nord AS har fordringer i NHO Reiseliv Nord-Norge på TNOK 83.

SALGSINNTEKTER Inntektsføring ved salg av varer og tjenester skjer på leveringstidspunktet. Tjenester inntektsføres etter hvert

som de leveres. Kontingenter og serviceavgift opptjenes pr. kalenderår og vises netto etter refusjoner og rabatter.

ANLEGGSMIDLER/LANGSIKTIG GJELD Anleggsmidler er eiendeler ment til varig eie og bruk i virksomheten. Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost, men nedskrives til virkelig verdi dersom verdifallet ikke forventes å være forbigående. Langsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på etableringstidspunktet.

VARIGE DRIFTSMIDLER Varige driftsmidler balanseføres og avskrives over driftsmidlets levetid dersom de har levetid over tre år og har en kostpris som overstiger kr. 15.000. Direkte vedlikehold av driftsmidler kostnadsføres løpende under driftskostnader, mens påkostninger eller forbedringer tillegges driftsmidlets kostpris og avskrives i takt med driftsmidlet.

OMLØPSMIDLER/KORTSIKTIG GJELD Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmiddel. Omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til kostpris.

KORTSIKTIGE PLASSERINGER Kortsiktige plasseringer (aksjer og andeler vurdert som omløpsmidler) vurderes til virkelig verdi på balansedagen. Mottatt utbytte

og andre utdelinger fra selskapene inntektsføres som verdiendring av markedsbaserte finansielle omløpsmidler.

FORDRINGER Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap.

SKATT Skattekostnaden i resultatregnskapet omfatter både periodens betalbare skatt og endring i utsatt skatt. Utsatt skatt er beregnet med 24 % på grunnlag av de midlertidige forskjeller som eksisterer mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier. Skatteøkende og skattereduserende midlertidige forskjeller som reverserer eller kan reversere i samme periode er utlignet og nettoført. NHO Reiseliv er skattepliktig for den delen som gjelder NHO Reiseliv Servicekontor.

AKSJER I DATTERSELSKAP Datterselskap vurderes etter kostmetoden i foreningsregnskapet. Investeringen er vurdert til anskaffelseskost for aksjene med mindre nedskrivning har vært nødvendig.

KONTANTSTRØMOPPSTILLING Kontantstrømoppstillingen er utarbeidet etter den indirekte metode. Kontanter og kontantekvivalenter omfatter kontanter, bankinnskudd og andre kortsiktige, likvide plasseringer.

NOTE 1 – SERVICEAVGIFT OG MEDLEMSKONTINGEN

	NHO REISELIV KONSERN		NHO REISELIV	
	2016	2015	2016	2015
Utfakturert medlemskontingent og serviceavgift	32 566	30 950	32 566	30 950
Kjederabatt	-1 046	-1 033	-1 046	-1 033
Netto medlemskontingent og serviceavgift	31 520	29 917	31 520	29 917
KUNDEFORDRINGER				
Kundefordringer	6 413	5 027	5 845	5 027
Avsatt tap kundefordringer	347	281	347	281
Kundefordringer	6 067	4 746	5 499	4 746

Medlemsmassen til NHO Reiseliv befinner seg i hele Norge.

NOTE 2 – INNKJØPSAVTALER

Bokført inntekt skal dekke personalkostnader og andre kostnader i forbindelse med opprettelse og reforhandlinger av bonusavtaler for medlemmene i NHO Reiselivs Innkjøpskjede, samt gi et dekningsbidrag til driften.

Pr 31.12.2016 var det 16 ansatte i avdelingen, hvorav 10 er dedikert til aktiv kontakt mot nye og eksisterende medlemmer over hele landet.

Personal- og andre kostnader utgjorde TNOK 31.109. Dekningsbidraget til driften utgjorde

TNOK 5.327. Dekningsbidraget er i henhold til budsjett og en vedtatt strategiplan for avdelingen.

Opptjent bonus pr. 31.12 er avsatt som kort-siktig gjeld, for utbetaling i 2017, og utgjør TNOK 127.298.

NOTE 3 – ANNEN DRIFTSINNTEKT

	NHO REISELIV KONSERN		NHO REISELIV	
	2016	2015	2016	2015
Landsmøte/Årskonferanse	2 078	2 454	2 078	2 454
Tilskudd fra NHOs Arbeidsmiljøutvalg	500	500	500	500
Andre inntekter	8 931	3 124	1 558	3 124
SUM ANNEN DRIFTSINNTEKT	11 509	6 078	4 136	6 078

NOTE 4 – LØNN OG GODTGJØRELSE

	NHO REISELIV KONSERN		NHO REISELIV	
	2016	2015	2016	2015
<i>Lønnskostnader</i>				
Lønninger	33 468	29 548	30 385	29 548
Arbeidsgiveravgift	5 698	4 781	5 698	4 781
Pensjonskostnader	2 409	4 230	2 409	4 230
Andre ytelser	873	1 016	873	1 016
Sum	42 448	39 575	39 365	39 575
Gjennomsnittlig antall ansatte	41,8	38	36,3	38

GODTGJØRELSE	Lønn	Pensjons- utgifter	Andre godtgjørelser
Administrerende direktør NHO Reiseliv	1 664	86	144
Daglig leder Reiseliv i Nord AS	798		8
Styret NHO Reiseliv			462
Styret Reiseliv i Nord AS			98

Det er ikke gitt lån eller stilt sikkerhet for lån til administrerende direktør.

Godtgjørelser til administrerende direktør utbetalt i konsernet er lik beløpet som er utbetalt i mor.

NOTE 5 – PENSJONER

Foreningen er pliktig til å ha tjenestepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenestepensjon. Foreningens pensjonsordninger tilfredsstiller kravene i denne lov.

INNSKUDDSORDNING

Foreningen har en innskuddsbasert pensjonsordning organisert i Storebrand AS.

Pr 31.12.2016 var det 41 aktive i denne ordningen. Årets premie til innskuddspensjonsordningen er 1 231 TNOK.

KOLLEKTIV PENSJONSFORSIKRING

NHO Reiseliv avviklet sammen med NHO Sentralt, sine to sikrede ytelsespensjoner pr. 30.06. Videre ble foreningens usikrede

ordning avviklet pr. 31.12. Ansatte knyttet til de tidligere ytelsespensjonsordningene er overført til innskuddsordningen.

Pensjonsmidler på TNOK 7 776 er inntektsført i forbindelse med avvikling av ytelsesordningen pr. 30.06.2016 og kan benyttes til å dekke fremtidige pensjonsutgifter.

NOTE 6 – VARIGE DRIFTSMIDLER

	Immatriell eiendel	Transportmidler	Sum
Anskaffelseskost 01.01.2016	700	1 043	1 743
Tilgang	381	0	381
Avgang	0	0	0
Anskaffelseskost 31.12.2016	1 081	1 043	2 123
Akkumulerte avskrivninger 01.01.2016	0	69	69
Avgang	0	0	0
Årets avskrivninger	270	209	479
Akkumulerte avskrivninger 31.12.2016	270	278	548
Bokført verdi 31.12.2016	811	764	1 575
Økonomisk levetid	3 år	5 år	3 år
Avskrivningsplan	Lineær	Lineær	Lineær

NOTE 7 – ANDRE FORDRINGER

	NHO REISELIV KONSERN		NHO REISELIV	
	2016	2015	2016	2015
Forskuddsbetalte kostnader/øvrige avsetninger	8 055	4 001	7 600	4 001
Mellomregning NHO Servicepartner	0	5 207	0	5 207
Fordringer leverandører	70 477	59 228	70 477	59 228
Andre kortsiktige fordringer	115	43	115	43
	78 647	68 479	78 192	68 479

NOTE 8 – ANNEN KORTSIKTIG GJELD

	NHO REISELIV KONSERN		NHO REISELIV	
	2016	2015	2016	2015
Skyldig feriepenger	3 111	3 271	3 111	3 271
Kortsiktige gjeld regioner	150	346	233	346
Påløpte kostnader	12 638	2 426	11 735	2 426
Kjederabatter	1 046	1 033	1 046	1 033
Skyldig innkjøpsavtaler	37 052	64 077	37 052	64 077
Mellomregning NHP Servicepartner	1 608	0	1 608	0
Gjeld til Hans R Larsens Legat	1 125	1 130	1 125	1 130
	56 730	72 282	55 902	72 282

NOTE 9 – SKATTEKOSTNAD

	NHO REISELIV KONSERN		NHO REISELIV	
	2016	2015	2016	2015
<i>Årets skattekostnad fremkommer slik:</i>				
Betalbar skatt på årets resultat	1 673	1 269	1 629	1 269
Endring i utsatt skatt	-1 183	-217	-1 183	-217
Beregnet formueskatt	0	32	0	32
Årets totale skattekostnad på ordinært resultat	490	1 084	446	1 084
<i>Beregning av årets skattegrunnlag:</i>				
Resultat før skattekostnad	1 807	4 181	1 703	4 181
Permanente forskjeller	139	47	68	47
Endring i midlertidige forskjeller	4 744	530	4 744	530
Anvendelse av fremførbart underskudd	0	-56	0	-56
Grunnlag betalbar skatt	6 689	4 701	6 514	4 701
Skatt 25%, som utgjør sum betalbar skatt på årets resultat	1 672	0	1 629	1 269
<i>Betalbar skatt i balansen fremkommer slik:</i>				
Betalbar skatt på årets resultat	1 672	1 269	1 629	1 269
Betalbar formueskatt	14	32	14	32
	1 687	1 301	1 643	1 301
<i>Spesifikasjon av grunnlag for utsatt skatt</i>				
<i>Forskjeller som utlignes:</i>				
Anleggsmidler	41	66	55	66
Omløpsmidler	-347	-203	-347	-203
Netto pensjonsmidler	0	4 589	0	4 589
Akkumulert fremført underskudd	0	0	0	0
Sum	-306	4 452	-292	4 452
Utsatt skatt 24 % / 25 %	-73	1 113	-70	1 113

NHO Reiseliv er skattepliktig for den delen som gjelder NHO Reiseliv Servicekontor.

NOTE 9 – SKATTEKOSTNAD FORTS.

	2016	2015
<i>Resultatregnskap NHO Reiseliv Servicekontor</i>		
DRIFTSINNTEKTER		
Medlemskontingent og serviceavgift	20 488	19 446
Innkjøpsavtaler	30 674	29 836
Driftsinntekt camping	6 366	5 717
Andre driftsinntekter	11 015	13 419
Sum driftsinntekter	68 543	68 418
<hr/>		
Personalkostnader	31 046	31 840
<hr/>		
Avskrivning	296	130
Husleie og drift lokaler	2 029	1 918
Anskaffelser, rep og vedlikehold	2 252	3 347
Honorar og kjøp av tjenester	16 435	15 979
Møte- og reisekostnader, generalforsamling, styre og utvalg	8 568	7 592
Informasjon, marked og representasjon	1 703	681
Annen driftskostnad	5 055	4 077
Sum andre driftskostnader	36 338	33 725
<hr/>		
Sum driftskostnader	67 384	65 565
<hr/>		
Driftsresultat	1 159	2 854
<hr/>		
Netto finans	545	1 327
<hr/>		
Resultat før skatt	1 704	4 181
Skattekostnad	446	1 085
RESULTAT ETTER SKATT	1 258	3 096

NOTE 10 – BANKINNSKUDD

	NHO REISELIV KONSERN		NHO REISELIV	
	2016	2015	2016	2015
Frie bankinnskudd	128 728	184 686	127 037	184 686
Bundne midler skattetrekk	1 434	1 582	1 434	1 582
SUM BANKINNSKUDD	130 162	186 267	128 471	186 267

NOTE 11 – HONORAR OG KJØP AV TJENESTER

	NHO REISELIV KONSERN		NHO REISELIV	
	2016	2015	2016	2015
Kjøp av regionsekretær fra NHO	3 450	3 650	3 450	3 650
NHO Servicepartner, fellestjenester	3 055	2 924	3 055	2 924
Innkjøpsavdelingen	1 755	2 323	1 755	2 323
Campingavdelingen	1 780	1 670	1 780	1 670
Kommunikasjon og næringspolitikk	472	578	472	578
Årskonferanse/Landsmøte	1 443	1 089	1 443	1 089
Øvrige andre honorar	1 230	9	1 230	9
	13 185	12 242	13 185	12 242

REVISOR NHO REISELIV KONSERN Kostnadsført revisjonshonorar i 2016 utgjør 324 TNOK. Beløpet er inklusive mva.

REVISOR NHO REISELIV Kostnadsført revisjonshonorar for NHO Reiseliv, Konfliktfondet og Opplysnings- og Utviklingsfondet i 2016 utgjør 174 TNOK.

I tillegg kommer andre tjenester med kr 13 TNOK. Regionforeningene har kostnadsført til sammen 106 TNOK i revisjonshonorar og andre tjenester. Alle beløpene er inklusive mva.

NOTE 12 – EGENKAPITAL

NHO REISELIV

	NHO Reiseliv	NHO Reiseliv Servicekontor	Opp/ut- fondet	Konflikt- fondet	Region- foreninger	Sum Egenkapital
EK 01.01.2016	10 874	13 126	3 542	44 507	4 440	76 489
Årets resultat	2 341	-1 258	1 350	-39 318	14	-36 872
EK 31.12.2016	13 215	11 868	4 892	5 189	4 455	39 617

KONSERN

	NHO Reiseliv Nord AS	NHO Reiseliv	NHO Reiseliv Servicekontor	Opp/ut- fondet	Konflikt- fondet	Region- foreninger	Sum Egenkapital
EK 01.01.2016	1 144	10 874	13 126	3 542	44 507	4 440	77 633
Årets resultat	60	2 341	-1 258	1 351	-39 318	14	-36 810
EK 31.12.2016	1 204	13 215	11 868	4 893	5 188	4 456	40 822

NOTE 13 – INVESTERINGER I AKSJER OG ANDELER

	Antall	Eierandel	Ansk.kost	Bokført verdi
BookNorway AS	102	5,02 %	88	0
Reiseliv Publishing AS (HRR)	50	5 %	35	35
Camping Key Alliance AB	500	5 %	5	5
Storebrand ASA ordinære	903	0 %	41	41
Matvett AS	10	25 %	10	10
Aksjer og andeler regionforeningene			1 143	1 143
SUM NHO REISELIV			1 321	1 233
SUM KONSERN			1 321	1 234

Reiseliv i Nord AS er heleiet av NHO Reiselivs regionforening Nord-Norge.

Kostprisen på Reiseliv i Nord AS er 120 TNOK. Anskaffelseskost for aksjene er elimiert mot EK i Reiseliv Nord AS i konsernregnskapet.

NOTE 14 – FONDSPLASSERINGER

	Markedsverdi pr. 31.12.2016	Avkastning 2016
NHO Landsforeningsfond, andel NHO Reiseliv	12 355	780
NHO Landsforeningsfond, andel NHO Reiseliv Konfliktfond	5 051	1 140
SUM	17 406	1 920

NOTE 15 – NHO REISELIVS KONFLIKTFOND

Konfliktfondet ble opprettet 01.01.2003 etter vedtak på Landsmøtet oktober 2002. Fondet er i henhold til vedtektene en del av NHO Reiseliv. Regnskapsførselen gjøres dog

separat, og midlene er satt inn på egen bankkonto. I 2016 var det en konflikt som varte i 4 uker. Konflikten rammet alle medlemsbedrifter som var bundet av tariffavtale.

Tidligere er det ikke foretatt utbetalinger fra konfliktfondet. Styret besluttet å benytte fondet og det ble utbetalt 40 495 MNOK i erstatning i 2016.

	2016	2015
RESULTATREGNSKAP		
Innbetalt premie	0	0
Sum inntekter	0	0
Driftskostnader	40 535	13
Sum driftskostnader	40 535	13
Finansinntekter	1 217	845
Sum finansposter	1 217	845
Årets resultat	-39 318	832
BALANSE PR. 31. 12		
Andre markedsbaserte finansielle instrumenter	5 051	31 146
Bankinnskudd, kontanter og lignende	137	13 360
Sum omløpsmidler	5 188	44 506
SUM EIENDELER	5 188	44 506
Egenkapital 01.01	44 506	43 674
Årets resultat	-39 318	832
Sum egenkapital	5 188	44 506
Kortsiktig gjeld	0	0
Sum gjeld	0	0
SUM EGENKAPITAL OG GJELD	5 188	44 506

NOTE 16 – NHO REISELIVS OPPLYSNINGS- OG UTVIKLINGSFOND

OU-fondet er definert som tilskudd til NHO Reiseliv fra NHOs Opplysnings- og Utviklingsfond. Aktivitetene rapporteres til NHO. Fondet har ikke egne ansatte.

	2016	2015
RESULTATREGNSKAP		
NHO tilskudd	3 414	3 762
Andre inntekter	5	201
Sum driftsinntekter	3 418	3 963
Prosjekter og aktiviteter	2 093	2 686
Sum kostnader	2 093	2 686
Annen renteinntekt	26	25
Årets resultat	1 351	1 303
BALANSE PR. 31. 12		
Kortsiktige fordringer	1 278	1 278
Bankinnskudd, kontanter og lignende	3 615	2 264
Sum omløpsmidler	4 893	3 542
SUM EIENDELER	4 893	3 542
Egenkapital 01.01.	3 542	2 239
Årets resultat	1 351	1 303
Sum egenkapital	4 893	3 542
SUM EGENKAPITAL OG GJELD	4 893	3 542

NOTE 17 – NHO REISELIVS REGIONFORENINGER

Med virkning fra 01.01.2006 ble de tidligere elleve lokalforeningene omdannet til syv

regionforeninger. Nedenfor vises en oppstilling over regionforeningene og

hovedtallene for 2016. Tallene for 2015 er sammenlignbare.

	Inntekter	Kostnader	Netto finansp.	Resultat
RESULTAT				
Region Nord-Norge	520	476	-3	41
Region Midt-Norge	200	193	1	8
Region Vest-Norge	460	359	2	103
Region Sør-Norge	291	296	2	-3
Region Øst-Norge	170	227	6	-51
Region Innlandet	88	109	5	-16
Region Oslo og Akershus	130	196	-1	-67
SUM	1858	1856	12	14

TNOK 1.678 er tilskudd fra NHO Reiseliv til regionene. Tilskuddene er eliminert mot inntekter i regionene.

	Aksjer og andeler	Fordringer	Bankinnsk. og kont.	Egenkapital	Kortsiktig gjeld
BALANSE PR. 31.12					
Region Nord-Norge	328	25	196	378	171
Region Midt-Norge	775	1	641	1 288	130
Region Vest-Norge	11	3	600	579	35
Region Sør-Norge	30	4	380	409	6
Region Øst-Norge	0	0	666	575	91
Region Innlandet	0	332	616	934	15
Region Oslo og Akershus	120	0	200	293	27
SUM	1 264	365	3 300	4 456	474

SUM EIENDELER

4 929

SUM EGENKAPITAL OG GJELD

4 929

Revisjonsberetning

Til generalforsamlingen i NHO Reiseliv

Uavhengig revisors beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert NHO Reiseliv sitt årsregnskap som viser et underskudd på kr 36 872 000, og et underskudd i konsernregnskapet på kr 36 812 000. Årsregnskapet består av:

- NHO Reiseliv sitt regnskap, som består av balanse per 31. desember 2016 og resultatregnskap for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper, og
- NHO Reiseliv konsernregnskap, som består av balanse per 31. desember 2016, resultatregnskap og kontantstrømpstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening:

- er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter
- gir NHO Reiselivs regnskap et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til NHO Reiseliv per 31. desember 2016 og av dets resultater for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.
- gir konsernregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til konsernet NHO Reiseliv per 31. desember 2016 og av konsernets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlaget for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av organisasjonen og konsernet slik det kreves i lov og forskrift, og har oppfylt våre øvrige etiske plikter i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av årsberetningen, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

PricewaterhouseCoopers AS, Postboks 748 Sentrum, NO-0106 Oslo
T: 02316, org. no.: 987 009 713 MVA, www.pwc.no
Statsautoriserte revisorer, medlemmer av Den norske Revisorforening og autorisert regnskapsførerselskap

Uavhengig revisors beretning - 2016 – NHO Reiseliv

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styret og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til organisasjonen og konsernets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avviklet.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betyggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av organisasjonens interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimater og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige

Revisjonsberetning

Uavhengig revisors beretning - 2016 – NHO Reiseliv

- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av årsregnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om organisasjonens evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i årsregnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifierer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at organisasjonen ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettvisende bilde.
- innhenter vi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende den finansielle informasjonen til enhetene eller forretningsområdene i konsernet for å kunne gi uttrykk for en mening om det konsoliderte regnskapet. Vi er ansvarlige for å lede, følge opp og gjennomføre konsernrevisjonen. Vi alene er ansvarlige for vår revisjonskonklusjon.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til dekning av underskudd er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag ISAE 3000 *Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon*, mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av organisasjonens regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, 15. mars 2017

PricewaterhouseCoopers AS

Rita Granlund
Statsautorisert revisor

Besøksadresse: Næringslivets Hus, Middelthuns gate 27, 0368 Oslo
Telefon: 23 08 86 20, e-post: post@nhoreiseliv.no, www.nhoreiseliv.no